

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. Силвия Борисова Цветкова, д.пс

Медицински университет-Плевен

Член на научното жури, съгласно заповед № Р-109-534/23.08.2018 г. на Ректора на МУ-Варна

Относно: Дисертация на тема: **„Психично функциониране при пациенти с карцином на млечната жлеза, претърпели оперативна интервенция“** с автор Елена Иванова Анзова - докторант в самостоятелна форма на обучение за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, специалност „Медицинска психология“

Оформената теза е актуална. Злокачествените новообразования са втората голяма група социално-значими заболявания, които както в световен, така и национален мащаб, водят до летален край. Иновациите в областта на медицината спомагат за ранната диагностика, навременното лечение и адювантната терапия. В страна ни, за съжаление, не са въведени стандарти за психосоциална подкрепа на пациенти, диагностицирани с рак. Поради което проучването, проведено от докторантката, допринася за изясняване на някои аспекти в психологичното функциониране при пациенти с карцином на млечната жлеза, претърпели хирургична намеса.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Елена Анзова е в общ обем от 209 страници, като 171 са съдържателни, останалите включват литературна справка и приложения на използваните методики. Структурно се състои от увод, две глави, изводи, заключение и приноси. Основният текст включва 75 таблици и 10 фигури. Списъкът с използваната литература съдържа 150 заглавия на български език и латиница.

Първа глава „Теоретичен обзор и анализ на психологичните фактори, променящи се следствие на диагнозата и лечението на карцином на млечната жлеза“ съдържа пет подзаглавия. Втора глава „Емпирично изследване на психичното функциониране при пациенти претърпели оперативна интервенция след карцином на млечната жлеза“ е разгърната в десет подзаглавия. Включва:

цел, задачи, хипотези, предмет, обект, прецизен опис на методологическия инструментариум, резултати и обсъждане.

Обект на изследването са 120 жени, оперирани от карцином на млечната жлеза от 28 до 83 годишна възраст. Методиката включва полуструктурирано психологично интервю и шест самооценъчни методики: въпросник за оценка на оптимизъм и негативни очаквания; въпросник за оценка на локализацията на контрол; въпросник за изследване на адаптацията на индивида към средата; самооценъчна скала за изследване на депресивност и тревожност по Цунг; въпросник за оценка на дългосрочната мотивация на индивидуалното поведение; въпросник за измерване на убеждението в справедлив свят. За статистическа обработка е използвана програмата SPSS: дескриптивна статистика; α на Кронбах; t-тест; корелация; дисперсионен анализ; факторен и регресионен анализ.

Докторантката формулира пет хипотези, които доказва утвърдително. Добро впечатление правят частичните обобщения в частта „Изследване на психометричните показатели” и сравнителната крелация между използваните скали. Подзаглавието 9.1.1. „Специфика на психологичното функциониране по групи” остава непоследвано от друго подзаглавие. Синтез на получените от обработката резултати е разделът „Обсъждане”, като в съдържанието му са намерили обосновано доказателствени коментари на приетите хипотези. Формулирани са осем извода, заключение и три приноса.

Оценка на резултатите и приносите на докторанта

Подборът на методологичния инструментариум цели да разкрие наличието или отсъствието на взаимовръзки между шест психични конструкта, които са проучени месец след преминалия оперативен момент. За предоперативния период е предвидено полуструктурирано психологично интервю, което цели да събере информация за демографските показатели, история на заболяването, съпътстващите емоционални състояния и психодинамиката при пациентите. За съжаление, резултатите от него не са обсъдени. През втория етап на проучването (5-12 ч. след оперативната намеса) е проведена самооценъчната методика за тревожност и депресия (Цунг), която предполагам, отново е използвана в третия етап от проучването, като резултатите от това приложение са обстойно коментирани в контекста на статистическия и качествен анализ на данните от всички методики.

Емпиричното изследване впечатлява с използването на редица валидизирани методики, които разкриват едновременно силните страни (потенциалите) и слабите страни в психодинамиката на пациентки с карцином на млечната жлеза. Едни от силните страни, които проучването показва, успешно могат да се използват и стимулират в следоперативния период

(постреанимационен, по време на болничния престой) при оказване на психосоциална подкрепа „до леглото на пациента“, а именно положителните корелационни зависимости: между генерализираните очаквания на пациента (оптимизъм) и степента на възстановяването; между вътрешната локализация на контрол, дългосрочна мотивация и убежденията в справедливостта на света; между дименсиите „приемане на себе си“, „личностен растеж“, „автономия“, „контрол над средата“, „позитивни взаимоотношения“ с вътрешния локус на контрол и др. Особено внимание докторантката обръща на слабите страни в психодинамиката (личностни особености, възпрепятстващи лечението и възстановяването), илюстрирано с таблица 74, с.164 и коментирани в обсъжданията и изводите. Изводите синтезират направените анализи.

Приносите, обособени от докторантката, са три – с научно-изследователски характер. Несъмнено, техният брой би могъл да се разшири.

Оценка на автореферата

Авторефератът отразява съдържанието на втора глава от дисертационния труд, разгърнато в общо 59 стр. Приносните моменти са представени коректно.

Основни части от дисертационния труд са представени в шест публикации под формата на статии в български научни издания.

Препоръки

Резултатите от направеното проучване могат успешно да бъдат използвани за структуриране на система от мероприятия за психологическа помощ и подкрепа на хора със злокачествени заболявания, което препоръчвам на докторантката да направи разширявайки и задълбочавайки изследователската си дейност.

Заклучение

В заключение давам своето положително становище по процедурата. Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Елена Иванова Анзова по професионално направление 3.2. Психология, специалност „Медицинска психология“.

12.10.2018 г.

Гр. Плевен

Изготвил становището:

доц. Силвия Цветкова, д.пс